

Opinia o publikacji Andrzej Wyrobisz, *Studia o kulturze i społeczeństwie w nowożytnej Europie*

Autorem studiów zamieszczonych w prezentowanej propozycji wydawniczej jest Andrzej Wyrobisz, profesor historii, wieloletni pracownik Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Historii Uniwersytetu w Białymstoku (wówczas filii UW). Andrzej Wyrobisz należy do kręgu uczniów Mariana Małowista, którzy w decydujący sposób wpłynęli na oblicze polskiej historii gospodarczej średniowiecza i epoki wczesno nowożytnej. Podobnie jak inni członkowie tej grupy, Andrzej Wyrobisz przeszedł długą drogę od historii gospodarczej nakierowanej na dzieje rzemiosła, którymi zajmował się Małowist w pierwszej połowie lat 50-tych XX w., przez badania nad rynkiem zbożowym w pierwszej Rzeczypospolitej, po historię kultury. Wszystkie te zainteresowania badawcze Wyrobisza znajdują odzwierciedlenie w wyborze tekstów do publikacji dokonany przez redakcję i samego autora.

Książkę otwierają krótki wstęp pióra Włodzimierza Lengauera, redaktora kwartalnika *Przegląd Historyczny*, który był inicjatorem niniejszej edycji oraz erudycyjny wstęp pióra młodego historyka historiografii zajmującego się szkołą Małowista, Tomasza Siewierskiego, poświęcony środowisku, z którego wywodzi się Andrzej Wyrobisz i twórczości naukowej prof. Wyrobisza.

Zbiór studiów obejmuje 27 tekstów (w tym jeden tekst w języku włoskim), które uszeregowano w czterech działach. Pierwszych 10 tekstów 1966-2005 tworzy część zatytułowaną *Miasta*. Znajdziemy tutaj teksty poświęcone miastu nadwiślańskim, miastom prywatnym, spławowi na Bugu, a także różnym grupom zawodowym żyjącym w Manistach epoki wczesno nowożytnej: żołnierzom-weteranom, lekarzom itp. W tym samym dziale – co tworzy pewien dysonans – znalazł się tekst poświęcony dziejom osadnictwa (nie tylko miejskiego) na Podlasiu. Do tego samego działu proponuję włączenie niewielkiego tekstu *Sposób na rządzenie: nietolerancja, donosy i represje w państwa Europy wczesnowożytnej na przykładzie Wenecji, Florencji i Hiszpanii*). Pierwotnie tekst ten zamierzano zamieścić w ostatnim dziale wyboru, ale z racji faktu, że narracja dotyczy miast, tekst ten bardziej pasuje do omawianej części książki niż do części ostatniej.

Drugi dział poświęcony został rzemiosłu i zawiera teksty publikowane w latach 1958-1998. Wyodrębnienie tego działu wydaje się uzasadnione z uwagi na fakt, że zarówno rozprawa doktorska, jak i habilitacyjna Andrzeja Wyrobisza poświęcone były dziejom rzemiosła (budownictwo i

szklarstwo). Tak więc, choć teksty tutaj zamieszczone opowiadają głównie o miastach oraz o stylach w architekturze, to ich wyodrębnienie ma uzasadnienie.

Na część trzecią składają się 3 teksty z lat 1988-2002 poświęcone kolejno politycznym funkcjom architektury w dawnej Rzeczypospolitej, pomnikom nagrobnym mieszczan oraz polskiej heraldyce widzianej oczyma historyków różnych specjalności. Dobór tekstów nie budzi wątpliwości, choć można by tutaj przesunąć tekst o architekturze Wenecji z działu Rzemiosło.

Na część ostatnią – 8 tekstów z lat 1992-2008, pod wspólnym tytułem mniejszości – składają się teksty dość różnorodne. Z jednej strony mamy tu dwa teksty o mniejszościach etnicznych i wyznaniowych w miastach oraz o subkulturach, z drugiej 6 tekstów poświęconych dziejom homoseksualizmu i stosunku do niego zarówno ówczesnych władz, jak i późniejszej historiografii. Teksty te zaopatrzyłbym w inny tytuł – subkultury.

Ostatnią sprawą godną uwagi wydawcy jest sposób zaprezentowania publikowanych tekstów. Każdy z nich już w spisie treści został zaopatrzony w informację o miejscu pierwotnej publikacji wraz z podaniem numerów stron. Jednocześnie wydawca paginuje je wedle kolejności stron w tomie. Jest to niekonsekwencja. Sugerowałbym więc pozostawienie oryginalnej paginacji, tak jak ma to miejsce w zbiorach tekstów publikowanych w Wielkiej Brytanii przez wydawnictwo Variorum. Nagłówki stron powinny natomiast pochodzić od redakcji polskiej.